

בעצמו בחוץ לארץ, והסיפא של משנתנו שהאשה עצמה מביאה גיטה גם מדברת בחוץ לארץ, ואילו המציעתא, שהיא הרישא של משנתנו, מדברת בנשים שאין נאמנות בארץ ישראל!

ומתרצינן: אינו! אכן, רישא וסיפא בחוצה לארץ, ומציעתא בארץ.

ממא? מהו ההכרח לומר שהמציעתא מדברת בארץ ישראל?

מדקתני במתניתין, "מה בין גט למיתה, שהכתב מוכיח", משמע שמדובר בארץ ישראל, שהשליח המביא את הגט אינו צריך לומר "בפני נכתב ובפני נחתם", אלא אנו מסתמכים על הכתב בלבד, דהיינו על הגט שהנשים שאין נאמנות מביאות, ולא על דיבורן כלל. ולא קתני "שהכתב ופה מוכיח", ואילו לדברי אביי, שמדובר בחוץ לארץ, הרי אנו צריכים גם לדיבורן של הנשים, שתאמרנה "בפני נכתב ובפני נחתם".

[ואביי יבאר כוונת המשנה, מה בין "פה" של גט, שהנשים נאמנות לומר "בפני נכתב ובפני נחתם", לבין "פה" של מיתה, שאינן נאמנות לומר מת בעלה, מפני שבגט הכתב מוכיח יחד עם ה"פה", כי בעיקר אנו מסתמכים על הגט עצמו, ולא רק על דיבורן של הנשים].

שנינו במשנה: האשה עצמה מביאה את גיטה, ובלבד שהיא צריכה לומר בפני נכתב ובפני נחתם.

והוינן בה: מדוע היא צריכה לומר "בפני נכתב ובפני נחתם"? והלא כאשר היא עצמה

תניא כוותיה דאביי: רבי שמעון בן אלעזר אומר משום רבי עקיבא: אשה נאמנת להביא את גיטה ממדינת הים.

ולמדנו זאת מקל וחומר: ומה נשים שאמרנו חכמים שאין נאמנות לומר מת בעלה, בכל זאת הן נאמנות להביא את גיטה. היא עצמה, שנאמנת לומר מת בעלה, אינו דין שנאמנת להביא את גיטה.

כד-א ומשיכה הברייא: מאחר שאנו למדין זאת מנשים שאינן נאמנות, הרי ממקום שבאת אנו צריכים ללמוד לגמרי משם:

מה לחלוק באותן נשים, צריכות שיאמרו בשעת הבאת הגט "בפנינו נכתב ובפנינו נחתם", כדין כל שליח המביא גט ממדינת הים, אף היא עצמה, המביאה את גיטה ממדינת הים, צריכה שתאמר "בפני נכתב ובפני נחתם".

הרי להדיא כאביי, שדין הנשים שאין נאמנות, מדובר בחוץ לארץ, כאשר הן אומרות "בפני נכתב ובפני נחתם".

אמר רב אשי: מתניתין נמי דייקא, שמדובר בחוץ לארץ. דקתני בסיפא: האשה עצמה מביאה גיטה, ובלבד שתהא צריכה לומר "בפני נכתב ובפני נחתם". דהיינו בחוץ לארץ.

ומסקינן: אכן שמע מינה!

והוינן בה: ורב יוסף, שמעמיד את משנתנו בארץ ישראל, תקשי ליה: וכי רישא וסיפא בחוצה לארץ, ומציעתא בארץ? שהרי את המשנה הקודמת [בעמוד א], הכל כשרין להביא את הגט חוץ מסומא, העמיד רב יוסף

מביאה את גיטה ממדינת הים לארץ ישראל, היא אינה מביאה אותו בתורת שליח, שהרי **אשה, מכי מטי גיטה לידה**, ברגע שהיא מקבלת את הגט מבעלה במדינת הים, **איגרשה לה**, מיד היא מגורשת שם, והיא יכולה כבר לשרוף את הגט, אלא שהיא צריכה להביא אותו לפנינו בתור ראייה בעלמא על הגירושין, ובאופן כזה לא נאמר הדין של "בפני נכתב ובפני נחתם"?!

אמר רב הונא: משנתנו מדברת באומר הבעל לאשתו: לא תתגרשי בו בגט אלא בפני בית דין פלוני ונמצא שהגט לא חל רק כאן בארץ ישראל לפני הבית דין, ועד עכשיו היא היתה רק שליח להולכת הגט, ולכן היא צריכה לומר "בפני נכתב ובפני נחתם".

ומקשינן: **סוף סוף, כי מטיא התם**, כשהיא מגיעה לפני בית הדין, **איגרשה בה**, היא מתגרשת על ידי קבלה הראשונה שקיבלה אותו מבעלה, שהרי הוא לא התכוון רק לעשות תנאי בעלמא, שתביא אותו למקום פלוני, והרי נתקיים התנאי, ⁽⁷¹⁾ ועדיין אין כאן תורת שליחות שתהא צריכה לומר בפני נכתב ובפני נחתם!

ומתריצין: **אלא, אמר רב הונא בר מנח**

משמיה דרב אחא בריה דרב איקא: דאמר לה הבעל: כי מטית התם, כאשר תגיעי למקום פלוני, **אתנחיה אארעא**, הניחי את הגט על הארץ, **ושקליה**, וקחי אותו שוב. הילכך, עד שהיא מניחה את הגט על הארץ, היא משמשת כשליח להולכה, ועל ידי נטילתו מהארץ היא מתגרשת.

ומקשינן: **אי הכי, הוה ליה כאילו אמר לה בעלה: טלי גיטך מעל גבי קרקע והתגרשי בו!**

ואמר רבא: האומר לאשתו: טלי גיטך מעל גבי קרקע — לא אמר כלום, ואינה מגורשת, כי הגט צריך להינתן מיד הבעל ליד האשה, כמו שנאמר "ונתן בידה"?!

ומתריצין: **אלא, דאמר לה: הוי היי שליח להולכה עד דמטית התם**, עד שתגיעי לשם, **וכי מטית התם**, וכאשר תגיעי לשם, הוי היי את בעצמך שליח לקבלה שלך, ⁽⁷²⁾ וקבלי את **גיטך מידך**. ⁽⁷³⁾

ומקשינן: **והא לא חזרה שליחות אצל הבעל?!? שכלל הוא בידינו, ששליח לא נקרא אלא כאשר הוא נשלח מזה לזה, והוא ראוי לחזור למשלחו ולומר לו: עשיתי את שליחותך לחברך! וכאן האשה אינה יכולה**

71. כך כתב רש"י. ואין הכוונה דהוי תנאי ממש אלא דהוי כלאחר שלשים יום ולא צריך בזה למשפטי התנאים כמבואר ברמב"ם. אילת השחר.

72. הוא הדין שתקבל את גיטה בתור עצמה ולא כשליח לקבלה ולא נקט שליח לקבלה אלא לצחות בעלמא לזווג שליח לשליח. רש"ש.

73. לכאורה מיחסרא נתינה, וצ"ל הואיל ומתהפכת משליח להולכה לשליח לקבלה הוי כאילו מסר שליח הולכה לשליח קבלה.

ובזה יובן קושית הגמרא דלא חזרה שליחות אצל הבעל, דבהכרח נסתלק שם שליחות הולכה ממנה עתה לגמרי. דאם לא כן, ליכא מסירה. מה שאין כן שליח אחר, אף דנעשה תיכף שליח

לחזור לבעלה המשלח ולומר כן, כי מיד עם תום שליחותה, היא הופכת לשליח לקבלה, ונעשית בעל המעשה עצמו, ונתבטלה השליחות טרם שתחזור למשלח. (74) ובכגון זה לא נאמרה תורת שליחות!

ומתרגינן: שמדובר דאמר לה: הוי שליח להולכה עד דמטית שתבואי התם. וכי מטית התם, שוי, ובבואך שם, תמני לשליח אדם אחר, שיהא שליח לקבלה, שהוא יקבל את הגט מידך עבורך, ונמצא שבסיימה את שליחות ההולכה שלה, היא עדיין לא התנתקה משליחותה, ויכולה היא אז לחזור

לבעלה המשלח אותה, ולומר לו עשיתי שליחותך להולכת הגט.

ומקשינן: הניחא למאן דאמר "אשה עושה שליח לקבל גיטה מיד שליח בעלה".

אלא למאן דאמר אין האשה עושה שליח לקבל גיטה מיד שליח בעלה, אלא היא צריכה בעצמה לקבל את הגט מיד השליח של בעלה, כדמפרש הטעם להלן, מאי איכא למימר? הכיצד יכולה היא לעשות שליח שיקבל עבורה את הגט מידי השליח של בעלה, דהיינו היא עצמה?

לאחרים, מכל מקום שם שליחות הראשון גם כן לא סר ממנו. רש"ש.

74. כך כתב רש"י. ותוספות כתבו שהשליח צריך לחזור למשלח ולומר עשיתי שליחותך קודם שיעשה שליח לאחר, וכאן מיד שנגמר השליחות שלה כבר נעשתה שליח של עצמה. תוס' ד"ה והא.

וכתב האב"מ סי' קמ"א ס"א דלרש"י ותוספות הריעותא מצד שליחות להולכה כיון שניתק משליחותו ואינו יכול לחזור ולומר עשיתי שליחותך. אבל המכל מקום מפרש דהריעותא מצד השליח לקבלה שאינו יכול להיות נעתק משליחות להולכה שמינהו הבעל אל השליחות לקבלה כיון דעדיין לא נגמרה שליחות הבעל, ולא חזרה שליחות אצל הבעל היינו שלא נגמר עדיין השליחות מצד הבעל. וכתב עוד דלפי זה אם הגיע הגט לידה של האשה עצמה מגורשת שהרי השליחות להולכה לא נתקלקלה, מה שאין כן לרש"י ותוספות לא יועיל גם אם תקבל בעצמה את הגט שהרי אין כאן שליח להולכה.

[וצ"ע דהא בסוגיין מיירי שהאשה עצמה

מקבלת גיטה ובכ"ז אינה מגורשת, ואולי משום דהבעל הקפיד שהיא תקבלנו בתורת שליח לקבלה דוקא ולא כעצמה, ועדיין תקשה לוקמה הגמרא בכה"ג שהיא מקבלתו בתורת עצמה מהשליח להולכה וכן הקשה במים חיים]. ועוד ביאורים נאמרו בענין "לא חזרה שליחות אצל הבעל".

א. הריטב"א מפרש שהיא אינה מקבלת את הגט משליח הבעל שהרי מיד עם הגיעה לאותו מקום נסתיימה שליחותה להולכה והוי ליה כטלי גיטך מעל גבי קרקע.

ב. המאירי מפרש דכל שליח להולכה במקום בעל קאי והרי אין הבעל יכול לעשות עצמו שליח לקבלה [וגדולה מזו אמרו שאין העבד יכול לקבל גט מיד רבו בשביל חבירו. רש"ש] והוא הדין שהשליח להולכה אינו יכול להיעשות שליח לקבלה [וזה שאמרו לא חזרה שליחות אצל הבעל היינו ששליחות לקבלה אינה יכולה להיעשות על ידי הבעל. רש"ש].

[וגם לשיטה זו קשה דלוקמה הגמרא כשהיא מקבלת הגט מהשליח להולכה בתורת עצמה ולא כשליח לקבלה].

ג. זה לשון החזו"א: נראה דר"ל דכי היכי

והאמת שבאופן האמור, הגט פסול. כי "חצר" אינו קונה מטעם שליחות אלא מטעם "יד", שהחצר של האדם נחשבת היא כאילו היתה היד שלו. והגט צריך להינתן מידי הבעל לתוך ידה או לתוך חצרה של האשה, ואילו כאן, בשעת הנתינה עדיין לא היה החצר שלה.

ולכן גזרו שהאשה לא תעשה שליח לקבל גיטה מיד שליח בעלה.

ולפי מאן דאמר זה, מאי איכא למימר? שהרי טעם זה שייך גם בעניינינו. ואיך היא יכולה לעשות שליח לקבלה שיקבל את הגט מידה שהיא שליח בעלה?

ומתריצין: כאן מדובר בכגון דאמר לה: הוי שליח להולכה עד דמטית התם, וכי מטית התם, שוי שליח, עשי שליח אחר להולכה.

ובאותו פרק זמן, היא יכולה לחזור למשלח, ולומר "עשיתי שליחותך", והוי "חזרה שליחות אצל הבעל".

ולאחר מכן, קבלי את גיטך מיניה, מהשליח להולכה.

ומתריצין: טעמא מאי, מהו הטעם שאשה אינה עושה שליח לקבל גיטה מיד שליח בעלה, הוא משום דאיכא בזיון דבעל. שהוא סבור שהיא מבזה אותו בכך שאינה רוצה לקבל בעצמה את הגט. ועל דעת כן הוא לא היה שולח את הגט, ולכן הגט פסול. [אך כשהוא בעצמו מוסר את הגט לידי השליח של האשה, הרי ראינו שאינו מקפיד על כך].

ואילו הכא, בעל לא קפיד! שהרי הוא בעצמו ציווה עליה לעשות כן.

ומקשינן: הניחא למאן דאמר שכל הטעם הוא משום בזיון דבעל, הרי כאן אין לבעל בזיון.

אלא למאן דאמר שהטעם הוא משום שזה דומה ל"חצרה הבאה לאחרי מכן", שמא יבואו להכשיר גם באופן שהבעל זרק את הגט לתוך חצר של אדם אחר, ולאחר מכן קנתה האשה ממנו את החצר. כי אם נאמר שקנין חצר הוא מדין "שליחות", כאילו היתה החצר שליח, הרי תחילה היתה החצר כמו "שליח הולכה" של הבעל, ואחר כך, משקנתה אותה האשה, נעשית החצר כ"שליח קבלה" של האשה. (75)

בתורה ושלחה מביתו ורוב לשון שילוח הנאמר בתורה הוא שילוח החזור לאחר שליחותו כמו שילוח היונה והעורב דנח.

75. כך כתב רש"י. ותוספות הקשו עליו שהרי חצר חבירו לא דמי לשליח להולכה של הבעל. וביארו שנתן הבעל את הגט בחצר שלו ואחר כך מכרו לאחר והאשה קנתה את החצר מאותו אדם. תוס' ד"ה חצרה.

דאין הנותן נעשה שליח לזכות בשביל המקבל ה"נ אין הזוכה יכול להיות שליח של הנותן, ובמתנה דעלמא דלא צריך נתינה לא איכפת לן בזה אבל בגט דצריך נתינה וצריכה האשה לשמש ב' כחות של נותן ושל מקבל, וזה אי אפשר. וזה לא חשיב נתינה מה שנגמר השליחות ומתחיל הנתינה, והוי כטלי גיטך מעל גבי קרקע, וכך כתב ריטב"א.

ובגליוני הש"ס כתב דטעם דבעינן חזרה שליחות אצל הבעל משום דבגירושינן נאמר

ובאופן זה, אומרת המשנה שהאשה צריכה לומר "בפני נכתב ובפני נחתם". לפי שהדין הוא, כי כאשר השליח הראשון עושה שליח שני, הוא צריך לעשות זאת בבית דין, ואז הוא אומר לפניהם "בפני נכתב ובפני נחתם". וכאן, האשה היא השליח הראשון, והיא הצריכה לומר בפני בית דין "בפני נכתב ובפני נחתם" כאשר היא ממנה את

השליח השני. (76)

ואיבעית אימא, דאמר לה: הוי שליח להולכה עד דמטית התם. וכי מטית התם, אימר קמי בי דינא [אמרי בפני הבית דין] "בפני נכתב ובפני נחתם". (77) ומשוי בי דינא שליח, בית הדין עצמו ימנה שליח אחר להולכה, וליתבוה ניהלך, ואותו שליח ימסור לך את הגט. (78)

הדרן עלך המביא גט

76. ואשמעינן מתניתין שאינה נאמנת במיגו שהיתה יכולה לומר כבר נתגרשתי בגט זה במדה"י ואיני צריכה לומר בפני נכתב. ר"ן. וכתב בפני יהושע הטעם כדי שלא תחלוק בשליחות שכך היתה תקנת חכמים שהשליח צריך לומר בפני נכתב ואין מועיל על זה מיגו. והרע"א כתב שהטעם עפ"י הר"ן ריש מכילתין דהטעם דבגירשה במדה"י לא צריך לומר בפני נכתב דכיון דגמר ומגרש לא יבא ויערער, ואם באמת יבא ויערער ערעורו ערעור אלא דלא חיישינן דיערער, ואם כן הכא דלא גירשה עד בי"ד פלוני יש חשש שיבא ויערער, ולא שייך בזה מיגו דסוף סוף כיון דלא נתן לה הגט להתגרש מיד יש חשש דיערער ואז ערעורו יהא ערעור ולכן צריכה לומר בפני נכתב.

דמאי נפקא מינה אם היא עושה את השליח או הבי"ד. ותירצו דללישנא קמא היא אומרת "בפני נכתב" בשעת קבלת הגט, אעפ"י שבדרך כלל צריך השליח לומר בשעה שהגט יוצא מתחת ידו, כאן שהיא מקבלת מיד את הגט עדיף שתאמר בשעת קבלת הגט, מה שאין כן ללישנא בתרא שהבי"ד עושה שליח שני צריכה לומר בפני נכתב קודם שיעשו הם את השליח דקודם שנגמרה שליחות הראשון אין ביד בי"ד לעשות שליח שני, שהרי רק שליח עושה שליח, ובי"ד מאי עבידתייהו לעשות שליח מעצמם, אלא דאמדינן דעת השליח שרצונו שיעשו הבי"ד שליח שני, וזה רק לאחר שאמר בפני נכתב ונגמרה שליחותו. תוס' ד"ה אימר עפ"י קרני ראם.

77. לא שהוא תנאי שתאמר כך, דאם כן מאי קמ"ל מתניתין שצריכה לומר בפני נכתב? הא פשיטא שצריכה לקיים התנאי! אלא הגמרא קאמרה זאת, שכן האמת, שצריכה לומר בפני נכתב כדקתני במתניתין. מהר"ם שיף.

והרמב"ן כתב, דשני הלשונות חולקין. דללישנא קמא יכולה האשה בעצמה למנות את השליח השני וכאן לא צריך לומר, שהרי האשה יודעת שהוא נתמנה על ידה. וללישנא בתרא לעולם צריך השליח השני להתמנות על ידי בי"ד כדי שיוכל לומר שליח בי"ד אני כמטבע שתיקנו חכמים.

78. הקשו תוספות מה ההבדל בין שתי הלשונות

פרק כל הגט

לכתוב את הגט לשמה, כוונתה היא לכתובת הגט עצמו, ולא לחתימתו.

משנתנו דנה, ומבאר, מהם גדרי הכתיבה לשמה.

חמשה אופנים של "שלא לשמה" הם:

האחד – סופר שכתב את הגט שלא לשם גירושין כלל, אלא להתלמד כתיבת גט – פסול הגט, כיון שלא נכתב לשם גט גירושין.

השני – סופר שכתב טופסי גיטין לעצמו, על מנת להשתמש בהם כשיבואו לפניו אנשים לגרש נשותיהם. ואפילו אם ראה קטטה בין איש לאשתו, וכתב גט עבורם – פסול הגט. כי היות שלא נכתב הגט בציווי הבעל, אין כאן כתיבה לשם כריתות.

השלישי – כתב הסופר את הגט בציווי הבעל לשם גירושין, אך התחרט הבעל מהגירושין, ונתן את הגט לחברו, ששמו ושמה שווים – פסול הגט, כיון שלא נכתב לשם המגרש והמתגרשת.

הרביעי – כתב את הגט לשם אשתו האחת, ונמלך ורצה לגרש בו את אשתו השניה, בעלת שם דומה – פסול, כיון שלא נכתב לשם האשה המתגרשת.

החמישי – היו לו שתי נשים ושמותיהן שווים, וכתב גט על מנת שיוכל לגרש איזה מהן שירצה – פסול. כיון שלא הוברר בשעת כתיבה למי כוונתו, ואילו בתורה

פתיחה: נאמר בתורה בפרשת גיטין – "וכתב לה ספר כריתות". מלמד הכתוב, שכתובת הגט צריכה להיות לשם הבעל המגרש [דכתיב "וכתב", שתהא הכתיבה לשמו], ולשם האשה המתגרשת [דכתיב "לה", שתהא הכתיבה לשמה]. ואם לא נכתב לשם – פסול הגט.

וכן למדנו מכאן, שצריך לכתוב את הגט לשם גירושין האשה, דהיינו, לשם "כריתות", דכתיב "ספר כריתות", אך אם נכתב הגט לצורך לימוד כתיבת הגט, הרי הוא פסול מלגרש בו.

ונחלקו התנאים, במהות הכתיבה לשמה.

לדעת רבי מאיר, "עדי חתימה כרתי", כלומר, עיקר תוקף הגט נעשה בחתימת העדים עליו. ולכן כוונת התורה היא שהעדים יחתמו על הגט לשם הבעל ולשם האשה, ולשם גירושין. אך טופס הגט אינו צריך להכתב לשמה.

ולדעתם, אפילו אם מצא הבעל את הגט באשפה, והחתים עליו עדים לשמה – כשר הגט הזה לגרש בו.

אך לדעת רבי אלעזר – "עדי מסירה כרתי", כלומר, עיקר העדות שבגט אינה בחתימת העדים על השטר, אלא בנוכחות העדים במסירת הגט מידי הבעל לאשה. ולדעתו, מעיקר הדין, אין העדים צריכים לחתום על הגט כל עיקר, אלא די בנוכחותם בשעת מסירת הגט מידי הבעל לאשה.

ולדעתו, בהכרח, כיון שהתורה מחייבת

ואמר — זה שמי וזה שם אשתי. פסול לגרש בו. כיון שלא נכתב לשמו, ולא לשם גירושין.

יתר מיכן, אפילו אם כתב גט כדי לגרש את אשתו, ונמלך [התחרט], ומצאו בן עירו, ואמר לו — "שמי כשמך, ושם אשתי כשם אשתך, תן לי את הגט ואגרש בו את אשתי"⁽⁵⁾, פסול לגרש בו, אף על פי שנכתב לשם גירושין, מכל מקום, לא נכתב אותו הגט לשם המגרש והמתגרשת.

יתר מיכן, אפילו היו לו שתי נשים, כד-ב ושמותיהן שוות. וכתב לגרש את הגדולה, והתחרט, לא יגרש בו את הקטנה. ואף על פי שנכתב לשם הבעל המגרש, מכל מקום, לא נכתב לשם האשה המתגרשת.

יתר מיכן, אפילו אמר אותו שהיו לו שתי נשים ושמותיהן שוות, לבלבד [סופר] —

נאמר — "וכתב לה" — שיהא מבורר בשעת כתיבה עבור מי נכתב הגט. [על פי התוספות והרמב"ן].

מתניתין:

כל גט⁽¹⁾ שנכתב⁽²⁾ שלא לשום גירושי אשה, פסול.

והוא הדין אם נכתב שלא לשם הבעל המגרש, כאמור בפתיחה למשנתנו.⁽³⁾

ומבאר המשנה, כיצד?

היה עובר בשוק, ושמע קול סופרים מקריין [כלומר, קול סופרים המלמדים כתיבת גיטין] והורו לתלמידיהם לכתוב: "איש פלוני, מגרש את פלונית, ממקום פלוני"⁽⁴⁾.

וצריך עיון מדוע נקט התנא דוקא "גירושי אשה".

4. בפשטות מדויק במשנה, שאין צריך לכתוב — "פלוני בן פלוני", או "פלונית בת פלוני", אלא מספיק שיכתבו את שמו ושמה ושם עירם. ועיין שו"ת משיב דבר חלק ד' אבה"ע"ז סי' נט'.

5. הקשה הריטב"א — היאך כתבו גט לאותו אחד, והרי קיימא לן שבעיר שיש בה שני אנשים ושמן שווה, אין מגרשים את נשותיהם אלא זה בפני זה, כדי שלא יבואו לידי מכשול. וכמו כן אין נותנים לאחד מהם את הגט שלא בפני חברו?

ותירץ — מדובר שבשעת כתיבת הגט עדיין לא הגיע השני לגור באותה עיר. ורק לאחר מכן בא לגור באותה עיר.

1. "כל" בא לרבות אפילו אם היתה עומדת לגירושין. כגון אם זינתה תחתיו. והוה אמינא — "סתם אשה זו לגירושין עומדת", ואין צריך לכתוב את הגט לשמה. קא משמע לן, שצריך לכתבו לשמה מכל מקום. חתם סופר.

ויש שכתבו — בא התנא להשמיענו שגם בקידושין דרבנן, כגון, קטנה שנתקדשה, ובא לכתוב לה גט מדרבנן, צריך לכתוב את הגט לשמה. גרש ירחים.

2. בפשטות, משנתנו כדעת רבי אליעזר, שכתובת הגט עצמו צריכה להיות לשמה. אך בגמרא לעיל [כג א] העמידה הגמרא את משנתנו אף כרבי מאיר, ואמרה: אימא — שנחתם שלא לשום אשה. כלומר, שהכתיבה האמורה במשנתנו היא חתימת העדים.

3. רמב"ם פרק ג מהלכות גירושין הלכה א.